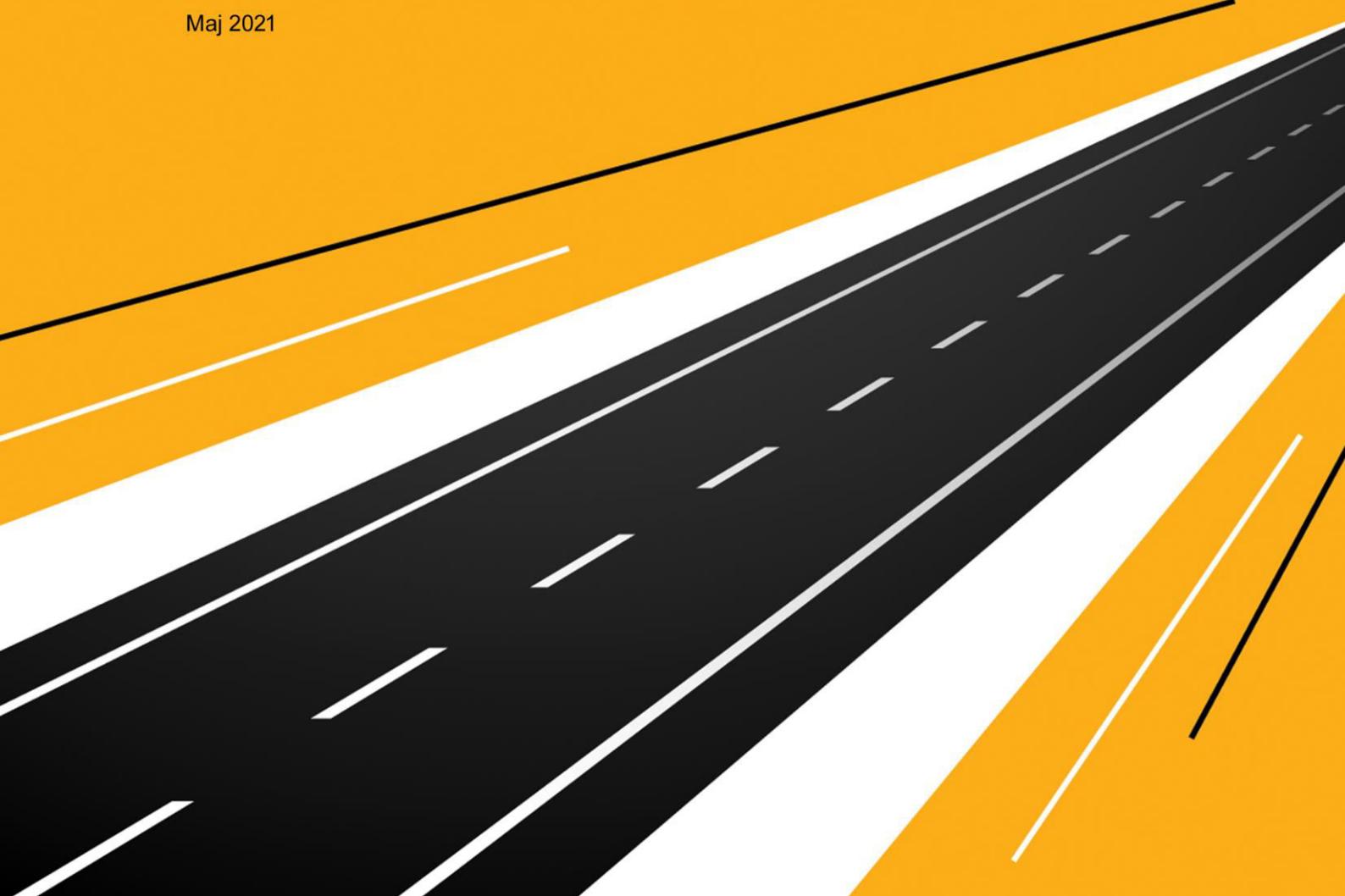

PROJEKAT A KATEGORIJE
Bosna i Hercegovina Koridor Vc u FBiH
Autocesta Mostar

KNJIGA 3:
Okolišni i društveni akcioni plan
za dionicu Mostar Sjever-Mostar Jug

Maj 2021

Skraćenice

GODI	Godišnji okolišni i društveni izvještaj
BATA	Institut za akreditaciju BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
ODPUG	Okolišni i društveni plan upravljanja tokom gradnje
POG	Plan organizacije gradilišta
DPUGO	Detaljni plan upravljanja građevinskim otpadom
EBCR	Europska banka za obnovu i razvoj
EBCR OSP	Okolišna i socijalna politika EBCR
SPUOD	Studija o procjeni utjecaja na okoliš i društvo
ODAP	Okolišni i društveni akcioni plan
PUUODU	Plan ublažavanja i upravljanja okolišnim i društvenim utjecajem
SUOD	Sistem upravljanja okolišem i društвом
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
JPAC	Javno preduzeće Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine
POZ	Plan otkupa zemljišta
ZZS	Zaštita zdravlja i sigurnost na radu
JIP	Jedinica za implementaciju projekta
PZ	Provedbeni zahtjev
RCS	Revizija cestovne sigurnosti
PUZS	Plan uključivanja zainteresiranih strana
UNECE	Ekonomski komisija Ujedinjenih naroda za Evropu

1 SVRHA OKOLIŠNOG I DRUŠTVENOG AKCIONOG PLANA

Javno preduzeće Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine (Preduzeće ili „JPAC“), društvo sa ograničenom odgovornošću koje je u cijelosti u vlasništvu Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH), radi na izgradnji autoceste koja je dio transeuropskog Koridora Vc koji povezuje Budimpeštu (Mađarska) i luku Ploče (Hrvatska). Ukupna dužina Koridora Vc u FBiH je oko 335 km, od kojih je oko 100 km već izgrađeno i pušteno u promet.

Europska banka za obnovu i razvoj („EBRD“ ili „Banka“) razmatra obezbijeđenje finansijskih sredstava putem kredita uz državnu garanciju Javnom preduzeću Autoceste Federacije Bosne i Hercegovine (Preduzeće ili „JPAC“). Projekat predstavlja nastavak rada Banke na prethodnim projektima izgradnje četiri dionice autoceste na Koridoru Vc u FBiH. Projekat obuhvata izgradnju i puštanje u promet dionice autoceste Mostar sjever-Mostar jug ukupne dužine 14,2 km.

Ovaj Okolišni i društveni akcioni plan („ODAP“) sadrži ključne mjere koje JPAC treba poduzeti u toku implementacije Projekta da osigura ispunjenje Provedbenih zahtjeva EBRD („PZ“), kao i nacionalnih i EU zakonskih propisa. ODAP je izrađen uzimajući u obzir rezultate procjene utjecaja na okoliš i društvo („O&D“) izvršene u julu 2020. godine. **ODAP će činiti sastavni dio ugovora o finansiranju sa EBRD.**

Odgovornost JPAC-a će biti da osigura da treće strane ili izvođači radova koji rade na projektnim lokacijama ispunjavaju zahtjeve ODAP-a usvajanjem i implementacijom odgovarajućeg sistema upravljanja izvođačima radova. Očekuje se da se ovo ostvari uvrštavanjem odgovarajućih zahtjeva i uslova u dokumente javnih nabavki, ugovore i podugovore, i direktnim nadzorom i praćenjem od strane JPAC. Tenderska dokumentacija i ugovor o izgradnji trebaju ispunjavati zahtjeve standardne tenderske dokumentacije EBRD.

JPAC će vršiti monitoring implementacije mjera preciziranih u ovom ODAP-u. Na osnovu rezultata monitoringa, JPAC će utvrditi i navesti sve potrebne korektivne i preventivne mjere u izmijenjenom ODAP-u (u dogovoru sa EBRD), implementirati dogovorene korektivne i preventivne mjere te izvršiti post-kontrolu ovih mjera u cilju unaprjeđenja njihove implementacije.

Nadležni organi za upravljanje Projektom imenuju se za tri različite faze projekata:

1. Prva faza obuhvata period od dobivanja građevinske dozvole do potpisivanja ugovora sa Izvođačem radova (*odgovorni organ: Jedinica za upravljanje projektom (JPAC)*).
2. Druga faza obuhvata period od potpisivanja ugovora sa Izvođačem do završetka građevinskih radova: **odgovorna osoba: Voditelj projekta (JPAC)**. Voditelj projekta odgovoran je za saradnju sa **Nadzornim organom (Izvođač za vanjski nadzor)**. Nadzorni organ odgovoran je za sveukupni nadzor nad: **Izvođačem građevinskih radova**, građevinskim radovima i nadgledanjem implementacije mjera ublažavanja tokom faze izgradnje.
3. Treća faza je faza rada/održavanja (*odgovorno tijelo: JPAC Sektor za upravljanje i održavanje*).

Od JPAC-a se zahtjeva da podnosi redovne izvještaje EBRD-u o rezultatima utjecaja na okoliš i društvo Projekta, uključujući i poštivanje provedbenih zahtjeva i implementaciju SPUOD, ODAP, PUB, ODPUG, OODPU i PUZS. JPAC će izraditi i podnositи EBRD Godišnje okolišne i društvene izvještaje i Izvještaje o zdravlju i sigurnosti, a EBRD će vršiti reviziju ili evaluaciju izvještaja u toku svih faza implementacije Projekta. Osim toga, EBRD može periodično verifikovati informacije o monitoringu koje sačini JPAC kroz posjete lokacijama okolišnih i društvenih stručnjaka i/ili nezavisnih eksperata Banke. JPAC mora hitno obavijestiti EBRD o svakom okolišnom i društvenom incidentu ili nesreći koja se odnosi na JPAC ili Projekat koji ima, ili je izvjesno da će imati, značajan negativan efekt, ili o svim promjenama u opsegu Projekta, dizajnu ili radu koji bi mogao da u značajnoj mjeri promjeni njegove okolišne i društvene utjecaje i pitanja.

Okolišni i društveni akcioni plan EBRD

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status	
PZ 1	Procjena i upravljanje okolišnim i društvenim učincima i pitanjima							
1.1	<p>Pribaviti i provesti sve potrebne okolišne i vodne dozvole te dozvole za zdravlje i sigurnost. Potrebno je podnijeti zahtjeve za sljedeće dozvole:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prethodna vodna saglasnost (PVS) – podnijeti zahtjev nakon završetka izrade Glavnog projekta za novu trasu ▪ Okolišna dozvola (OD) – podnošenjem adekvatne okolišne dokumentacije koja obuhvata i Plan upravljanja otpadom ▪ Urbanistička dozvola – podnošenjem zahtjeva nakon pribavljanja okolišne dozvole ▪ Građevinska dozvola – podnošenjem zahtjeva nakon završetka Glavnog projekta ▪ Vodna saglasnost (VS) – podnošenjem zahtjeva nakon završetka Glavnog projekta ▪ Upotrebljiva dozvola – podnošenjem zahtjeva nakon okončanja aktivnosti na izgradnji ▪ Vodna dozvola – podnošenjem zahtjeva nakon završetka izgradnje projektne dionice. <p>JPAC treba osigurati da zahtjevi iz okolišne dozvole, prethodne vodne saglasnosti i Okolišnog i društvenog akcionog plana budu uključeni u tendersku dokumentaciju za izradu Glavnog projekta i izgradnju dionice, kao i u tendersku dokumentaciju za inženjerski nadzor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poštivanje nacionalnih zahtjeva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ▪ Zakon o vodama FBiH ▪ Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH 	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	U skladu sa vremenskim okvirom utvrđenim nacionalnim zahtjevima	Dozvole pribavljene na vrijeme. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.		
1.2	JPAC treba formirati Jedinicu za upravljanje Projektom i imenovati odgovornu osobu (voditelja Jedinice za upravljanje Projektom) da koordinira rad između različitih odjela tako da se osigura da svi zahtjevi Okolišnog i društvenog akcionog plana i Provedbeni zahtjevi budu u cijelosti ispunjeni i da	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efikasno upravljanje okolišnim i društvenim aspektima projekta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD zahtjev 1 	Provedbeni	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	Što prije	Službeno imenovana Jedinica za upravljanje Projektom i voditelj Jedinice za upravljanje Projektom službeno imenovan, uz komunikaciju sa EBRD-om.	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<p>se provede rutinski monitoring posebno u odnosu na Plan organizacije gradilišta (POG), zdravlje i sigurnost, radnu snagu, dozvole, otkup zemljišta i uključivanje zainteresiranih strana.</p> <p>JPAC treba zaposliti ili imenovati unutar svog tima Višeg stručnog saradnika za okolišnu politiku unutar novoformiranog Odjela za studijsku dokumentaciju, socijalnu i okolišnu politiku, sa ciljem da bi se pravilno razmotrila okolišna i socijalna pitanja <i>u toku faze predizgradnje i faze izgradnje</i>.</p> <p>JPAC će također osigurati odgovarajuće resurse koji će omogućiti da savjetnik za zaštitu okoliša ima pristup ekspertu Izvođača radova, što je potrebno za pregled i mišljenje prilikom istraživanja biodiverziteta, ublažavanja utjecaja te monitoring.</p> <p>JPAC treba zaposliti ili imenovati unutar svog tima stručne saradnike za zaštitu okoliša unutar Odjela za zaštitu i uređenje autoceste – Grupa za zaštitu okoliša, radi propisnog rješavanja okolišnih pitanja <i>u toku faze rada/održavanja</i>.</p>					Plan monitoringa (implementacija Provedbenog zahtjeva i Okolišnog i društvenog akcionog plana), i dokazi o blagovremenim mjerama poduzetim na osnovu rezultata monitoringa.	
1.3	JPAC treba osigurati da Izvođač radova izvrši predgrađevinski monitoring nultog stanja i dodatno istraživanje biodiverziteta da bi obezbijedio ažurirane bazne podatke o kvalitetu zraka, emisijama buke, kvalitetu tla, kvalitetu nadzemnih i podzemnih voda, biodiverzitetu i društvu (kako je navedeno u Studiji o procjeni utjecaja na okoliš i društvo (SPUOD) i Provedbenom zahtjevu 6 ovog ODAP-a), prije izrade Okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom gradnje (ODPUG) u sklopu Plana organizacije gradilišta radi dopune i ažuriranja osnovnih podataka dostavljenih u Paketu informacija za objavljivanje SPUOD. Na osnovu rezultata, JPAC Jedinica za implementaciju projekta potvrdit će adekvatnost mjera ublažavanja i specifičnih zahtjeva monitoringa gradilišta u skladu sa Provedbenim	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adekvatno razmotrena sva okolišna i društvena pitanja i utjecaji vezani za izgradnju ▪ Ispoštovani Provedbeni zahtjevi EBRD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 1, Provedbeni zahtjev 3, Provedbeni zahtjev 6 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC za nadzor, Izvođač radova za implementaciju</p> <p><i>Resursi:</i> Izvođač radova treba uvrstiti troškove monitoringa u svoj finansijski prijedlog. Izvođač radova treba angažovati laboratoriju(e) licenciranu od strane BATA za monitoring kvaliteta zraka, emisija buke, kvalitet tla, kvalitete podzemnih voda, dok će pregled</p>	<p>Obaveze monitoringa propisane tokom izrade tenderske dokumentacije</p> <p>Monitoring nultog stanja treba provesti prije izgradnje</p>	<p>Zahtjev za predgrađevinski monitoring uključen u tendersku dokumentaciju i u Ugovor.</p> <p>Dokazi o izvještajima monitoringa prije početka izgradnje i izvršena revizija mjera ublažavanja ukoliko je potrebno.</p> <p>Rezultati monitoringa uvršteni u Okolišni i društveni plan upravljanja tokom gradnje.</p> <p>Informacije o izvršenom</p>	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	zahtjevima Banke. JPAC i Izvođač radova trebaju dogovoriti konkretni Program monitoringa faze izgradnje (koji treba biti dio Okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom gradnje) i utvrditi <u>relevantne i konkretnе lokacije za monitoring svih parametara.</u>			nultog stanja biodiverziteta izvršiti kvalifikovani stručnjaci za biodiverzitet.		monitoringu uvršteni u Godišnji okolišni i društveni izvještaj za EBRD.	
1.4	Glavni projekat treba da uključi projektna rješenja koja su predložena u SPUOD kako bi se ublažio okolišni utjecaj na biodiverzitet i vode. Također treba da uključi projektna rješenja i specifikaciju materijala u svjetlu očekivanih klimatskih promjena i klimatskih projekcija za vrijeme životnog vijeka projekta, kako bi se osigurala otpornost struktura na varijabilnosti klime i klimatske promjene.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Objekti autoputa će biti otporni na klimatske promjene 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EBRD Provedbeni zahtjev 1 ■ Dobra međunarodna praksa 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC treba uvrstiti precizne zahtjeve u tendersku dokumentaciju (žuta FIDIC knjiga). JPAC za nadzor, Izvođač radova za implementaciju</p>	Tokom izrade Glavnog projekta	Projektna rješenja i specifikacije materijala u Glavnom projektu date u svjetlu očekivanih klimatskih promjena.	
1.5	Prije početka izgradnje, JPAC treba tražiti od svojih Izvođača radova sa izrade i implementiraju Plan organizacije gradilišta (POG) koji sadrži: <ul style="list-style-type: none"> ■ Okolišni i društveni plan upravljanja tokom gradnje (ODPUG) (ODPUG predstavlja unaprijeđenu verziju zakonski propisanog Elaborata o zaštiti okoliša koji uključuje društvene aspekte prema zahtjevima EBRD); JPAC treba zatražiti od Izvođača građevinskih radova sa uvrsti sve mјere utvrđene u Paketu informacija za objavlјivanje SPUOD u Plan ublažavanja i upravljanja okolišnim i društvenim utjecajima u Okolišni i društveni plan upravljanja tokom gradnje, uključujući adekvatno planiranje i mјere ublažavanja za sljedeće aspekte: emisije u zrak, upravljanje bukom i vibracijama, upravljanje tlom (uključujući upravljanje gornjim slojem tla), rekultivacija i obnavljanje tla, otpornost na klimatske promjene, upravljanje otpadom, upravljanje otpadnim vodama, upravljanje biodivezitetom, upravljanje betonarom, upravljanje materijalima i opasnim materijalima, upravljanje odgovorom na 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ispoštovani nacionalni zahtjevi i zahtjevi EBRD 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EBRD Provedbeni zahtjev 1, Provedbeni zahtjev 2, Provedbeni zahtjev 3, Provedbeni zahtjev 4, Provedbeni zahtjev 6, Provedbeni zahtjev 8, Provedbeni zahtjev 10 ■ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ■ Zakon o upravljanju otpadom FBiH ■ Zakon o vodama FBiH ■ Zakon o zaštiti prirode FBiH ■ Uredba o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i učesnicima u građenju FBiH ■ Pravilnik o građevinskom otpadu FBiH ■ Dobra međunarodna praksa 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC treba uvrstiti precizne zahtjeve u tendersku dokumentaciju (žuti FIDIC). JPAC za nadzor, Izvođač radova za implementaciju</p> <p><i>Resursi:</i> Resursi Izvođača radova</p>	<p>Tokom izrade tenderske dokumentacije prije potpisivanja Ugovora sa Izvođačem za građevinske radove.</p> <p>Svi relevantni dokumenti moraju biti izrađeni prije početka izgradnje.</p>	<p>Zahtjev za izradu Okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom gradnje, Elaborata zaštite na radu, Elaborata zaštite od požara i Plana pripravnosti i reagiranja u vanrednim situacijama su uključeni u Plan organizacije gradilišta i inkorporirani u Ugovor sa Izvođačem.</p> <p>Zahtjev za izradu Detaljnog plana upravljanja građevinskim otpadom inkorporiran u Ugovor sa Izvođačem.</p> <p>Dokazi o POG i DPUGO prije početka izgradnje.</p> <p>Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.</p>	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<p>izljevanje toksičnih tvari, upravljanje saobraćajem, politike ljudskih resursa, radni odnosi, dječji i prisilni rad, nediskriminacija i jednake mogućnosti, radničke organizacije, plate, naknade i uslovi rada, upravljanje žalbama, smještaj radnika, zahtjevi za zaštitnim osobljem (po potrebi), objavljivanje informacija, itd. Plan se priprema na temelju ažuriranih osnovnih podataka za okoliš (praćenje nultog stanja), dodatnog istraživanja biodiverziteta i socijalnih aspekata (npr. Elaborat o eksproprijaciji).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Elaborat zaštite na radu, Elaborat zaštite od požara ▪ Plan pripravnosti i reagiranja u vanrednim situacijama. <p>Jedinica za implementaciju projekta (JPAC interni nadzor), kao i imenovani Viši saradnik za upravljanje gradilištem i za komunikaciju sa lokalnom zajednicom, Viši saradnik za politiku zaštite okoliša i Viši saradnik za društvenu politiku (JPAC interni nadzor) osiguravaju da su svi zahtjevi iz prethodno navedenih planova uključeni u tendersku dokumentaciju.</p> <p>Nadzorni organ (vanjski nadzor), voditelj projekta (JPAC interni nadzor), Jedinica za implementaciju projekta (JPAC interni nadzor), kao i imenovani Viši saradnik za upravljanje gradilištem i za komunikaciju sa lokalnom zajednicom, Viši saradnik za politiku zaštite okoliša i Viši saradnik za društvenu politiku (JPAC interni nadzor) pregledaju i odobravaju sve planove prije početka radova i potvrđuju usklađenost sa Provedbenim zahtjevima Banke.</p> <p>Izvođači radova (Izvođač građevinskih radova i Izvođač nadzora) osiguravaju provođenje obuke za sve radnike gradilišta u skladu sa okolišnim, zdravstvenim, sigurnosnim i društvenim zahtjevima i pod-planovima na gradilištu (prema potrebi), uključujući biodiverzitet. Svi radnici i posjetitelji</p>						

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<p>trebaju proći uvodnu obuku. Implementaciju planova provoditi će Izvođač radova, a nadzor nad implementacijom Nadzorni organ. Potrebno je pratiti neusklađenosti i rješavati ih pravovremeno. Nadzorni organ treba da kontinuirano prati pravovremenu implementaciju mjera tokom faze izgradnje.</p> <p>U toku izrade Glavnog projekta, a prije faze izgradnje, JPAC treba zatražiti od svojih Izvođača radova da sačine i provedu Detaljni plan upravljanja građevinskim otpadom¹ (DPUGO), izrađenog na osnovu postojećeg Plana upravljanja otpadom i Plana upravljanja građevinskim otpadom.</p>						
1.6	<p>Prije korištenja dionice Mostar Sjever-Mostar Jug, JPAC (Sektor za upravljanje i održavanje) treba osigurati izradu Operativnog okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom korištenja i održavanja (OODPU). OODPU treba obuhvatiti sve mjerne predviđene okolišnom dozvolom, Paketom informacija za objavljivanje SPUOD, uključujući mjerne ublažavanja za sljedeće aspekte: upravljanje biodiverzitetom, upravljanje otpadom, upravljanje tlom, upravljanje emisijama u zrak, upravljanje bukom, odgovorom na izljevanje toksičnih tvari, upravljanje opasnim materijalima, pripravnosti i odgovorom u vanrednim situacijama, upravljanje saobraćajem, zahtjevi u pogledu osoblja obezbjeđenja, upravljanje žalbama radnika i eksternih zainteresiranih strana, objavljivanje informacija i angažman zainteresiranih strana i upravljanje zaštitom zdravlja i sigurnosti.</p> <p>JPAC treba osigurati da deponija građevinskog otpada i postupci sanacije deponije budu uključeni u Operativni okolišni i društveni plan upravljanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ U skladu sa O&D politikom EBRD-a iz 2014. ■ Sva okolišna i društvena pitanja i utjecaji vezani za korištenje su adekvatno razmotrena 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EBRD Provedbeni zahtjev 1, Provedbeni zahtjev 2, Provedbeni zahtjev 3, Provedbeni zahtjev 4, Provedbeni zahtjev 6, Provedbeni zahtjev 10 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi</p>	<p>Prije početka korištenja dionice</p>	<p>Dokaz o postojanju Operativnog okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom korištenja i održavanja</p> <p>Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD</p>	

¹ U skladu sa Članom 11. Pravilnika o građevinskom otpadu FBiH (93/19)

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<p>tokom korištenja i održavanja, u skladu sa odredbama okolišne dozvole.</p> <p>Tokom korištenja ključni aspekti koja se trebaju pratiti su emisije u zrak, nivoi buke, kvalitet otpadnih voda, kontaminacija tla, prolazi za divlje životinje i stradale životinje. JPAC treba javno objaviti ključne rezultate monitoringa Projekta.</p> <p>JPAC treba provesti Operativni okolišni i društveni plan upravljanja tokom korištenja i održavanja za dionicu Mostar sjever-Mostar jug.</p>						
PZ 2	Radna snaga i uvjeti rada						
2.1	<p>JPAC će upravljati i nadzirati rad Izvođača radova u skladu sa Zakonom o radu FBiH, konvencijama MOR-a i osigurati poštivanje odredbi Provedbenog zahtjeva 2 o ljudskim resursima i radnim odnosima (tokom tenderske procedure i redovnih provjera tokom posjeta lokaciji).</p> <p>Izvođač radova će omogućiti priručnik za Politiku upravljanja ljudskim resursima u skladu sa odredbama Provedbenog zahtjeva 2 i uključivanje smjernica za zapošljavanje s ciljem promicanja transparentnosti postupaka zapošljavanja, jednakih mogućnosti i nediskriminacije. JPAC će pregledati primjenu smjernica u praksi.</p> <p>Tokom postupka zapošljavanja, sva slobodna mjesta bit će jasno navedena sa traženim vještinama i iskustvom za popunu radnog mesta, kao i sa trajanjem ugovora o radu.</p> <p>Pismene informacije koje se moraju pružiti svim zaposlenicima/radnicima o njihovim uvjetima i odredbama radnog odnosa su navedene ugovorom o radu u kojem su navedene dužnosti i odgovornosti zaposlenika, plate, radno vrijeme, praznici, prekovremeni rad, kodeks ponašanja, mehanizam žalbe i mjere za sprječavanje rodno uvjetovanog nasilja i uzneniranja itd., u skladu sa odredbama Provedbenog zahtjeva 2.</p> <p>Za zapošljavanje privremenih radnika, Izvođač radova treba da osigura da su radnici u potpunosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poštivanje zahtjeva nacionalnih zakonskih propisa i Provedbenog zahtjeva 2 ▪ Zakon o radu FBiH ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 2 (Politike ljudskih resursa i radni odnosi) 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC za nadzor, Izvođač radova za implementaciju</p> <p><i>Resursi:</i> Interni resursi JPAC-a i Izvođača radova</p>	<p>U tenderskoj proceduri i u toku faze izgradnje</p>	<p>Odredbe o primjeni relevantnih zahtjeva iz zakonskih propisa FBiH i Provedbenog zahtjeva 2 inkorporirane u tendersku dokumentaciju i u ugovore sa Izvođačem radova.</p> <p>Politika upravljanja ljudskim resursima i priručnik kojem zaposlenici imaju pristup je uskladen sa odredbama Provedbenog zahtjeva 2.</p> <p>Periodične provjere i posjete gradilištu i izveštaji o izvođačima radova.</p> <p>Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.</p>		

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	svjesni kratkoročnog karaktera ugovora tokom faze izgradnje. Izvođač radova osigurava da podizvođači/dobavljači primjenjuju iste standarde.						
2.2	Izraditi, usvojiti i dostaviti svim zaposlenicima internu proceduru podnošenja žalbi za pitanja o uslovima rada u skladu sa Provedbenim zahtjevom 2.	▪ Poštivanje zahtjeva EBRD	▪ EBRD PR2 (mehanizam žalbi) ▪ EBRD Uputstvo o upravljanju žalbama	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	Prije implementacije Projekta	Izrađena, usvojena i dostavljena interna procedura podnošenja žalbi. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
2.3	Pratiti da li Izvođač radova kojeg je angažovalo Preduzeće poštuje zakonske propise FBiH o radu i zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu, kao i odredbu Provedbenog zahtjeva 2 o svim odredbama koje se odnose na Izvođače radova - radnici koji nisu zaposleni (dječji i prisilni rad, nediskriminacija i jednake mogućnosti, organizacije radnika, plate, naknade i uslovi rada i smještaja i mehanizam žalbi za radna pitanja). Izvođač radova je dužan osigurati da podizvođači/dobavljači primjenjuju iste standarde. JPAC i Jedinica za implementaciju Projekta će pratiti O&D rezultate izvođača radova uključujući primjenu standarda Provedbenog zahtjeva 2 redovnim posjetama gradilištu (i planiranim i nenajavljenim). Praćenje i nadzor radne snage koja uključuje (radno vrijeme, zdravlje, radne uvjete, brige i prigovore) i rizike (tj. dječji rad, prisilni rad, radnike migrante). Svako nepoštivanje će biti zabilježeno i praćeno dok se ne riješi.	▪ Poštivanje zahtjeva nacionalnih zakonskih propisa i Provedbenog zahtjeva 2	▪ Zakon o radu FBiH ▪ Zakon o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu FBiH ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 2 (Radnici koji nisu zaposlenici klijenta)	<i>Odgovornost:</i> JPAC za nadzor, Izvođač radova za implementaciju <i>Resursi:</i> Interni resursi JPAC i Izvođača radova	U tenderskoj proceduri i monitoring u toku faze izgradnje	Odredbe o primjeni relevantnih zahtjeva iz zakonskih propisa FBiH i Provedbenog zahtjeva 2 inkorporirane u tendersku dokumentaciju i u ugovore za Izvođačem radova. Periodične provjere i posjete gradilištu i izvještaji o izvođačima radova. Izvještaji o nadzoru i izvještaji o zatvaranju zbog neusklađenosti. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
2.4	U slučaju da bude potreban smještaj radnika, JPAC treba osigurati da Izvođač radova uvrsti u odredbe Okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom gradnje smještaj radnika u skladu sa odredbama Provedbenog zahtjeva i EBRD/IFC Uputstvom „Smještaj radnika: procesi i standardi“ iz 2009. godine koji je naveden u Provedbenom zahtjevu 2,	▪ Poštivanje zahtjeva EBRD	▪ Provedbeni zahtjev 2 EBRD – Rad i radni uslovi (Smještaj radnika) ▪ EBRD/IFC Uputstvo „Smještaj radnika: procesi i standardi“	<i>Odgovornost:</i> JPAC za nadzor, Izvođač radova za implementaciju <i>Resursi:</i> Resursi Izvođača radova	Prije početka izgradnje	Odredbe o smještaju radnika uvrštene u Okolišni i društveni plan upravljanja tokom gradnje. Odredbe implementirane u toku građevinskih radova.	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	uključujući zahtjeve za izradu zahtjeva za razvoj Plana upravljanja kampovima sa kodeksom ponašanja, razvoj mjera za sprječavanje bolesti od strane Izvođača radova, kao i prenosivih bolesti i spolno prenosivih bolesti, i Uputstva EBRD o procjeni rizika na radnom mjestu i odredbe za COVID-19 (2020.).					Periodične provjere i posjete gradilištu i izveštaji o izvođačima radova. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
PZ 3 Efikasnost resursa i sprječavanje i kontrola zagađenja							
3.1	Izvođač radova treba izraditi Plan upravljanja materijalima sa fokusom na efikasno korištenje materijala i resursa u fazi izgradnje. JPAC ovaj zahtjev treba uključiti u tendersku dokumentaciju žute FIDIC knjige. JPAC će zatražiti od Izvođača radova da opskrba materijalima dolazi iz ovlaštenih izvora: kamenolomi i iskopne jame koje posjeduju okolinsku i vodnu dozvolu.	▪ Poštivanje nacionalnih, EBRD i EU zahtjeva	▪ Provedbeni zahtjev 3 EBRD ▪ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ▪ Zakon o upravljanju otpadom FBiH	<i>Odgovornost:</i> JPAC će prebaciti odgovornost na Izvođača <i>Resursi:</i> Interni resursi	Tenderska procedura	Dokazi o zahtjevu u tenderskoj dokumentaciji. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
3.2	Instalirati i staviti u upotrebu SBR pročišćivač (sekvencijski serijski reaktor) u prostorijama objekta naplate cestarine. JPAC treba angažovati ovlašteno treće lice za vršenje redovnog čišćenja i održavanja SBR pročišćivača.	▪ Poštivanje nacionalnih, EBRD i EU zahtjeva	▪ Provedbeni zahtjev 3 EBRD ▪ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ▪ Zakon o vodama FBiH ▪ Zakon o upravljanju otpadom FBiH	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	SBR uređaj instaliran u fazi izgradnje. Održavanje u fazi rada.	Dokazi o izvještajima o instalaciji i čišćenju spremnika SBR uređaja. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
3.3	Uključiti u Glavni projekat i tražiti od Izvođača građevinskih radova da postavi zatvorene odvode i separatore ulja duž autoceste kao i najmanje jedan separator ulja na lokaciji naplatne stanice. Separator ulja treba odabrat i postaviti u skladu sa EN 858-1 i EN 858-2. JPAC treba uključiti ovlašteno treće pravno lice za vršenje redovnog čišćenja i održavanja uljnih separatora tokom operativne faze.	▪ Poštivanje nacionalnih, EBRD i EU zahtjeva	▪ Provedbeni zahtjev 3 EBRD ▪ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ▪ Zakon o vodama FBiH ▪ Zakon o upravljanju otpadom FBiH	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	Uvrstiti traženi standard kvaliteta za separatore ulja u tendersku dokumentaciju. Separator ulja treba ugraditi u toku faze izgradnje U toku cijele faze korištenja	Dokazi o zahtjevima u tenderskoj dokumentaciji. Dokazi o postavljanju separatora ulja. Dokazi o izvještajima o čišćenju septičkih spremnika i separatora ulja. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
						društvenog izvještaja za EBRD.	
3.4	<p>JPAC će prenijet aktivnosti upravljanja otpadom na izvođača odgovornog za gradnju odnosno održavanje predmetne ceste. Izvođač će imenovati odgovorno lice za upravljanje otpadom u skladu sa članom 20. <i>Zakona o upravljanju otpadom</i>. Viši stručni saradnik za okolišnu politiku će u ime JPAC-a nadgledati rad Izvođača.</p> <p>Imenovana nadležna osoba treba vršiti redovno i blagovremeno planiranje upravljanja otpadom u svim fazama implementacije Projekta.</p> <p>Angažovati treću stranu za konačno odlaganje sljedećih vrsta otpada u toku korištenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mulj iz SBR uređaja nakon tretmana ▪ mulj iz separatora ulja ▪ mulj iz betonare ▪ ostale posebne kategorije otpada i opasnog otpada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Implementacija nacionalnih zahtjeva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Provedbeni zahtjev 3 EBRD ▪ Zakon o upravljanju otpadom FBiH 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC će prenijeti aktivnosti upravljanja otpadom na izvođača</p> <p><i>Resursi:</i> Interni resursi</p>	Tenderska procedura/Prije faze izgradnje	<p>Dokazi o odluci JPAC o imenovanju nadležne osobe za upravljanje otpadom.</p> <p>Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.</p>	
3.5	<p>JPAC će osigurati da zahtjevi o adekvatnom upravljanju otpadom i zahtjevi iz Plana upravljanja otpadom i Idejnog plana upravljanja građevinskim otpadom budu uvršteni u tendersku dokumentaciju, uključujući praćenje količina otpada i u toku faze izgradnje i u toku faze korištenja.</p> <p>JPAC će tražiti da Izvođač građevinskih radova pripremi i implementira Detaljni plan upravljanja građevinskim otpadom (DPUGO) u fazi izrade Glavnog projekta.</p> <p>JPAC treba zahtijevati da Izvođač građevinskih radova izvrši rekultiviranje deponije građevinskog otpada nakon završetka građevinskih aktivnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poštivanje nacionalnih zahtjeva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 3 ▪ Zakon o upravljanju otpadom FBiH ▪ Uredba o uređenju gradilišta, obaveznoj dokumentaciji na gradilištu i učesnicima u građenju FBiH ▪ Pravilnik o građevinskom otpadu FBiH 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC će prenijeti poslove upravljanja otpadom na Izvođača i tražiti da Izvođač radova implementira</p> <p><i>Resursi:</i> Izvođač radova</p>	<p>Tenderska procedura</p> <p>Detaljni plan upravljanja građevinskim otpadom implementiran u toku građevinskih aktivnosti</p> <p>Rekultiviranje nakon zatvaranja deponije otpada</p>	<p>Dokazi o odluci JPAC o imenovanju nadležne osobe za upravljanje otpadom.</p> <p>Evidencija o količinama otpada i u toku faze izgradnje i u toku faze korištenja.</p> <p>Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.</p> <p>Dokazi o rekultiviranju.</p>	
3.6	<p>JPAC treba tražiti da Izvođač radova izvrši mapiranje buke u sklopu Glavnog projekta.</p> <p>Izvođač radova će izvršiti mapiranje buke u skladu sa Direktivom 2002/49/EZ o procjeni i upravljanju bukom iz okoliša i u skladu sa Uobičajenim metodama procjene buke Europske Unije (eng.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ O&D rizici koji bi se mogli povećati uslijed povećanih nivoa buke su adekvatno razmotreni 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 3 ▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC traži, Izvođač radova implementira</p> <p><i>Resursi:</i> Finansijski resursi trebaju se uvrstiti u finansijski Instaliranje</p>	<p>Mapiranje u toku izrade Glavnog projekta, prije faze izgradnje</p> <p>Instaliranje</p>	<p>Mapa/nacrta sa dovoljno projektnih detalja za utvrđivanje troškova i instalacije.</p> <p>Podnijeti Izvještaj u sklopu</p>	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<i>Common Noise Assessment Methods - CNOSSOS-EU)</i> U skladu s tim, Izvođač radova će izvršiti postavljanje zaštitnih panela protiv buke. Pobrinuti se da se okolnim lokalnim zajednicama i preduzećima unaprijed dostave podaci o bukobranima.	mjere poduzete		prijedlog Izvođača radova. Izvođač radova treba da obezbijedi eksperte za mapiranje buke	bukobrana u toku izgradnje Obavještavanje javnosti nakon završetka mapiranja i odabira lokacija za bukobrane	Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
3.7	JPAC treba podizati svijest korisnicima autoceste o smanjivanju GHG emisija prilagođavanjem brzine vožnje na 110 km/h.	▪ Aktivnosti za smanjenje rizika uzrokovanih klimatskim promjenama koji bi mogli nastati uslijed povećanja GHG emisija i praćene aktivnosti	▪ EBRD Provedbeni zahtjev 3	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	Tokom faze rada	Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
PZ 4 Zdravlje i sigurnost							
4.1	JPAC treba da izradi i implementira sistem upravljanja zaštitom i sigurnošću na radu u skladu sa ISO 45001 ili sličnim standardom.	▪ Unapređenje upravljanja zaštitom zdravlja i sigurnošću na radu putem formaliziranog sistema	▪ EBRD Provedbeni zahtjev 4	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni i podrška eksternog konsultanta	Po mogućnosti prije izgradnje	Implementirano upravljanje zaštitom zdravlja i sigurnošću na radu, u skladu sa ISO 45001. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
4.2	Zahtijevati od Izvođača radova da uključi Elaborat o zaštiti na radu i Elaborat o zaštiti od požara (kao dijela Plana organizacije gradilišta) i implementira specifične mjere zaštite zdravlja i sigurnosti (zaštita zdravlja i sigurnosti na radu kao i zajednice) sa posebnim fokusom na (između ostalog): neaktivirana eksplozivna sredstva, ugradnju sigurnosnih ograda i znakova upozorenja u svim ključnim oblastima rada (npr. otvoreni rovovi, iskopi, oblasti za postavljanje materijala i opreme itd.), kretanje vozila i upravljanje saobraćajem, prilikom radnika u lokalnom području, uključujući opšte mjere, zdravstveni nadzor, kodeks ponašanja	▪ Sigurno radno okruženje i poboljšan učinak Izvođača radova u oblasti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu	▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 4	<i>Odgovornost:</i> JPAC i Izvođač radova <i>Resursi:</i> Interni resursi Izvođača radova	Prije početka građevinskih radova (osiguravajući usklađenost) U toku (nadzor i aktivnosti u slučaju neusklađenosti)	Dokumentiran Elaborat o zaštiti na radu i Elaborat o zaštiti od požara. Pismena potvrda od svih izvođača radova kojom potvrđuju da su upoznati sa zahtjevima EU i da imaju adekvatne resurse kako bi se osigurala implementacija takvih zahtjeva. Formalna procedura	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<p>radnika itd.; obezbjeđenje dovoljnog broja zdravstvenih ustanova i resursa za radnu snagu; rad na visinama, rad u skućenim prostorima, rad sa opasnim materijama (npr. eksplozivima), upravljanje opasnostima od električne struje, prevencija akidentnih kretanja tla i kolapsa i biološke prijetnje (npr. otrovne zmije).</p> <p>Izraditi Plan sigurnosti u radu sa opasnim materijama, kao dio Elaborata o zaštiti na radu i Elaborata o zaštiti od požara.</p> <p>Definirati ugovorne uvjete tako da se osigura da svi podizvođači poštuju i provode Elaborat o zaštiti na radu i Elaborat o zaštiti od požara.</p>					<p>praćenja Izvođača radova, implementirana i revidirana radi potvrde poštivanja.</p> <p>JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.</p>	
4.3	<p>JPAC treba da uključi u Operativni okolišni i društveni plan upravljanja tokom korištenja i održavanja autocesta i implementira zahtjeve zaštite zdravlja i sigurnosti (zaštita zdravlja i sigurnosti na radu kao i zajednice) za osobje Preduzeća i Izvođača radova tokom korištenja i održavanja autoceste. Plan bi trebao da sadrži (između ostalog): upravljanje opasnim materijama, saobraćajnim nesrećama, upravljanje saobraćajem, rad na visinama, rad u skućenim prostorima, opasnosti od struje, itd.</p> <p>Definirati ugovorne uvjete tako da svi podizvođači poštuju Operativni okolišni i društveni plan upravljanja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sigurnije radno okruženje tokom korištenja i održavanja autoceste i poboljšan učinak Izvođača radova u oblasti zaštite zdravlja i sigurnosti na radu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 4 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni ili podrška konsultanta</p>	<p>Prije početka korištenja (osiguravajući usklađenost)</p> <p>U toku (nadzor i aktivnosti u slučaju neusklađenosti)</p>	<p>Dokumentiran Operativni okolišni i društveni plan upravljanja.</p> <p>Statistički podaci o sigurnosti.</p> <p>JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.</p>	
4.4	<p>JPAC treba da osigura da Izvođač radova izradi i implementira Plan upravljanja saobraćajem za fazu izgradnje i fazu rada autoceste (u sklopu Okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom gradnje i Operativnog okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom korištenja i održavanja) da bi se utvrdili i predvidjeli odgovori na sve značajne opasnosti za radnike i lokalnu zajednicu, tokom izgradnje i korištenja autoceste. Trase prevoza, izbjegavanjem zajednica koliko je to moguće, trebaju biti razmotrene u Planu upravljanja saobraćajem. Vozači trebaju da budu obućeni za sigurnu vožnju i o kodeksu ponašanja. Plan upravljanja saobraćajem treba uzeti u obzir rad u</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Adekvatno upravljanje saobraćajem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi ▪ Provedbeni zahtjev 4 EBRD 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC i Izvođač radova <i>Resursi:</i> Interni ili podrška eksternog konsultanta</p>	<p>Prije početka izgradnje, Plan mora odobriti JPAC</p>	<p>Dokumentiran Plan upravljanja saobraćajem.</p> <p>JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.</p>	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	fazama kako bi se osiguralo da se zadrži lokalni pristup, uključujući i javni prevoz. Upravljanje mješovitim saobraćajem tokom izgradnje treba da bude istaknuto u Planu upravljanja saobraćajem, posebno zbog prevladavajuće upotrebe poljoprivrednog zemljišta u ovom području. Od Izvođača radova se očekuje da prati potencijalne rizike u saobraćaju i saobraćajnoj sigurnosti (uključujući i nesreće) unutar područja radova u okviru Plana upravljanja saobraćajem. Plan također treba da sadrži detalje o sigurnosti i mjerama angažovanja zainteresiranih strana koje se odnose na sigurnost na putevima na koje se iste primjenjuju.						
4.5	JPAC treba osigurati da Izvođač radova za izradu Glavnog projekta izvrši geotehnička istraživanja u skladu sa <i>Pravilnikom o geotehničkim istraživanjima i ispitivanjima te organizaciji i sadržaju misija geotehničkog inžinjerstva</i> .	▪ Adekvatna projektna rješenja u skladu sa utvrđenim mogućim opasnostima na terenu	▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi	<i>Odgovornost:</i> JPAC i Izvođač radova <i>Resursi:</i> Interni resursi Izvođača radova	Prije izrade Glavnog projekta	Dokumentirana geotehnička ispitivanja (Misija G21). JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.	
4.6	JPAC treba osigurati da Izvođač radova izradi i implementira Plan pripravnosti i regiranja u vanrednim situacijama za fazu izgradnje i fazu rada (u sklopu Okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom gradnje i Operativnog i okolišnog i društvenog plana upravljanja tokom korištenja i održavanja) kojim će utvrditi i predvidjeti odgovor na sve značajne opasnosti za radnike i lokalnu zajednicu, tokom izgradnje i korištenja autoceste.	▪ Adekvatan odgovor vanrednim situacijama	▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 4	<i>Odgovornost:</i> JPAC i Izvođač radova <i>Resursi:</i> Interni ili podrška konsultanta	Prije početka izgradnje, Plan mora odobriti JPAC	Dokumentiran Plan pripravnosti i reagiranja u vanrednim situacijama. JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.	
4.7	JPAC treba da izvrši Reviziju cestovne sigurnosti (RCS) (<i>engl. Road Safety Audit (RSA)</i>) u skladu sa EU Direktivom o sigurnosti cestovne infrastrukture. Nakon Revizije cestovne sigurnosti, u Projekat se obvezno trebaju uključiti ekonomski održiva poboljšanja sigurnosti. Reviziju cestovne sigurnosti treba provesti ovlašteni revizor. U slučaju da preporuke revizora nisu implementirane, razlog za odbijanje svake preporuke se mora potvrditi Banci.	▪ Usklađenost sa zahtjevima EBRD ▪ Smanjenje rizika od nesreće i poboljšana sigurnost na cesti	▪ EBRD Provedbeni zahtjev 4 ▪ EU Direktiva o sigurnosti cestovne infrastrukture (2008/96/EC)	<i>Odgovornost:</i> JPAC/Ovlašteni revizor <i>Resursi:</i> Interni resursi, eksterni resursi prema potrebi (konsultanti, projektanti, itd.).	Prije puštanja u rad dionica autoceste	Dokumentirana Revizija cestovne sigurnosti. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	Nakon izgradnje ceste, izvršit će se inspekcija cestovne sigurnosti, a po potrebi i izraditi akcioni planovi za jeftine mjere zaštite cestovne sigurnosti.						
4.8	JPAC treba da pokrene program aktivnosti na podizanju svijesti o cestovnoj sigurnosti sa lokalnim zajednicama duž trase kako bi se podigla: <ul style="list-style-type: none"> ▪ svijest vozača o cestovnoj sigurnosti (npr. podsticanje nošenja sigurnosnih pojaseva, poštovanje ograničenja brzine, edukacija o rizicima povezanim sa korištenjem autosele, uključujući sigurno zaustavljanje na zaustavnoj traci), i ▪ svijest zajednice o saobraćajnoj sigurnosti (kako o općim, tako i o konkretnim o pitanjima sigurnosti na putu u pogodjenim zajednicama duž autosele), npr. obeshrabrujući direktni prelazak puta itd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poboljšana svijest lokalne zajednice i vozača o cestovnoj sigurnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 4 	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	Prije otvaranja puta (faza rada)	Program aktivnosti na podizanju svijesti o cestovnoj sigurnosti sa lokalnim zajednicama definisan i implementiran. Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
PZ 5 Otkup zemljišta, prinudno preseljenje i premještanje poslovnih aktivnosti							
5.1	Nakon izrade projektne dokumentacije i finalnog Elaborata o eksproprijaciji te prije građevinskih aktivnosti, JPAC treba razviti i implementirati Plan otkupa zemljišta za dionicu puta Mostar sjever-Mostar jug, uključujući zahtjeve za konsultacije i upravljanje žalbama. Okvir za otkup zemljišta i preseljenje te Plan otkupa zemljišta trebaju biti javno objavljeni na internet stranici JPAC i u štampanim kopijama dostupnim lokalnim zajednicama.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Upravljanje utjecajima premještanja ▪ Osigurati da je provođenje otkupa zemljišta i preseljenja u skladu sa Provedbenim zahtjevom 5 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nacionalni regulatorni zahtjevi ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 5 	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	Prije stupanja na snagu Ugovora o kreditu	Podnijeti Izvještaj u sklopu Godišnjeg okolišnog i društvenog izvještaja za EBRD.	
5.2	Provести nezavisnu reviziju završenih radova, 24 mjeseca nakon implementacije Plana otkupa zemljišta.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati da utjecaji premještanja poslovnih aktivnosti i preseljenja budu sanirani 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 5 	<i>Odgovornost:</i> JPAC/Nezavisni ekspert <i>Resursi:</i> Interni resursi	Minimalno 24 mjeseca nakon implementacije Plana otkupa zemljišta	Sačinjen izvještaj o reviziji završenih radova i podnesen EBRD.	
PZ 6 Očuvanje biodiverziteta i živih prirodnih resursa							
6.1	Implementirati mjere ublažavanja obuhvaćene Paketom informacija za objavljivanje SPUOD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formaliziranje strategije 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 6 	<i>Odgovornost:</i> JPAC	Istraživanja prije izgradnje i tokom	Implementacija svih mjera ublažavanja predloženih	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	(2020), koji uključuje implementaciju sljedećih mjera ublažavanja: <ul style="list-style-type: none"> ■ izraditi i implementirati Plan upravljanja invazivnim vrstama ■ provesti terenske obilaske prije faze izgradnje za dijapazon flore i faune te monitoring kako je utvrđeno Planom za upravljanje okolišem i društвm i Planom upravljanja biodiverzitetom ■ na vrijeme implementirati set mjera ublažavanja utvrđenih utvrđeno Planom za upravljanje okolišem i društвm te monitoring i Planom upravljanja biodiverzitetom ■ vršiti monitoring kako je utvrđeno Planom za upravljanje okolišem i društвm te Planom upravljanja biodiverzitetom ■ promovirati cilj izbjegavanja neto gubitka biodiverziteta te težnju postizanja neto dobiti biodiverziteta, (provesti sadnju stabala) ■ propisno rekultivirati deponiju građevinskog otpada autohtonim vrstama radi očuvanja domaćeg genetskog fonda. 	ublažavanja za biodiverzitet kroz niz inputa <ul style="list-style-type: none"> ■ Plan ublažavanja/ kompenzacije; strategija praćenja; zahtjev za istraživanja prije izgradnje; upravljanje invazivnim vrstama; izbjegavanje rizika za staništa i vrste 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EU direktiva o staništima ■ EU direktiva o pticama ■ EU uredba o invazivnim stranim vrstama ■ EUROBATS ■ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ■ Zakon o zaštiti prirode FBiH 	<p><i>Resursi:</i> JPAC treba pratiti da li su konkretni zahtjevi i mjere ublažavanja ugrađeni u tendersku dokumentaciju.</p> <p>Izvođači trebaju obezbijediti internog eksperta za biodiverzitet zbog implementacije mjera u toku faze izgradnje</p> <p>JPAC treba nadzirati implementaciju mjera ublažavanja</p> <p>JPAC treba poduzimati mjere ublažavanja i praćenja u toku faze rada</p>	izgradnje i u toku prvih pet godina korištenja	<p>Planom za upravljanje okolišem i društвm te monitoring.</p> <p>JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.</p>	
6.2	JPAC treba tražiti od Izvođača radova da u Glavni projekat uvrsti najmanje tri otvorena kanala za faunu na području Kutilivača i Vrapčića kao i da ne vrši izmjene u poravnanju autosece kroz tunel T4 kroz brdo Stolac.	Formalizirati strategiju ublažavanja za biodiverzitet kroz niz inputa prije izgradnje radi izbjegavanja rizika za faunu i endemičnu floru.	<ul style="list-style-type: none"> ■ EU direktiva o staništima ■ EU direktiva o vodama ■ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ■ Zakon o zaštiti prirode FBiH ■ Zakon o vodama FBiH 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC</p> <p><i>Resursi:</i> Interni resursi i Izvođač radova</p> <p>JPAC treba pratiti da li su ovi konkretni zahtjevi i mjere ublažavanja uvrštene u tendersku dokumentaciju</p> <p>Izvođač radova za izradu Glavnog projekta treba implementirati mjere</p>	Tenderska procedura	<p>Uključeno u tendersku dokumentaciju.</p> <p>Odgovarajuće dijelove Glavnog projekta uključiti u Godišnji okolišni i društveni izvještaj za EBRD.</p>	
6.3	JPAC treba tražiti da Izvođač građevinskih radova imenuje stručnjaka za biodiverzitet odgovarajućih	Formalizirati strategiju	<ul style="list-style-type: none"> ■ EU direktiva o staništima 	<p><i>Odgovornost:</i> JPAC u toku tenderske</p>	Tenderska procedura	Implementacija svih mjera ublažavanja predloženih	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	kvalifikacija koji je upoznat sa zahtjevima EBRD, zakonskim propisima EU, nacionalnim zakonskim propisima i dobrom međunarodnom praksom, za koordinaciju implementacije i monitoring upravljanja biodiverzitetom u toku faza predizgradnje i izgradnje.	ublažavanja za biodiverzitet kroz niz inputa u toku izgradnje radi izbjegavanja rizika za biodiverzitet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EU direktiva o pticama ▪ EU uredba o invazivnim stranim vrstama ▪ Zakon o zaštiti okoliša FBiH ▪ Zakon o zaštiti prirode FBiH 	procedure JPAC treba nadzirati implementaciju mjera od strane Izvođača radova		Planom za upravljanje okolišem i društvo te monitoring. Uvrštene u tendersku dokumentaciju i Godišnji okolišni i društveni izvještaj za EBRD.	
PZ 8	Kulturno naslijeđe						
8.1	Izraditi Proceduru za slučajne arheološke nalaze za upravljanje slučajnim arheološkim nalazima, definisanim kao fizičko kulturno naslijeđe koje se neočekivano pronalazi tokom implementacije Projekta, dostaviti Izvođaču radi implementacije procedure tokom građevinskih radova, i osigurati da odgovarajuće osoblje i Izvođač radova budu obučeni o zahtjevima u Proceduri. Odredbe Procedure za slučajne arheološke nalaze trebaju obuhvatiti: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Obavještavanje nadležnih organa o pronađenim predmetima/nalazištima; ▪ Upozorenje projektom osoblju o mogućnosti otkrivanja slučajnih arheoloških nalaze; ▪ Ograđivanje područja nalaza kako bi se spriječilo dodatno remećenje ili uništenje. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poštivanje zahtjeva EBRD ▪ Minimiziranje rizika za kulturno naslijeđe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 8 	<i>Odgovornost:</i> JPAC/Izvođač radova <i>Resursi:</i> JPAC/Izvođač radova, podrška internog ili eksternog konsultanta	<i>Prije izgradnje</i> (izrada procedure) i tokom izgradnje (implementacija procedure)	Izrađena Procedura za slučajne arheološke nalaze. Evidentirana obuka (koja može biti u sklopu uvođenja u posao). JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.	
8.2	Implementirati odredbe sadržane u Mišljenju Instituta za zaštitu spomenika FBiH (maj, 2020) uključujući pronalazak tačne lokacije zaštićenih ili evidentiranih dobara i obavljanje preventivnog arheološkog istraživanja, npr. sondažnih istražnih radova te implementiranje zaštitnih mjera koje su istovremeno potrebne za ublažavanje negativnih utjecaja na okoliš.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poštivanje nacionalnih zakonskih propisa ▪ Minimiziranje rizika za kulturno naslijeđe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zakon o zaštiti i korištenju kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH 	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i> Interni resursi	<i>Prije izgradnje</i>	JPAC treba podnijeti izvještaj o promjenama u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.	
PZ 10	Objavljivanje informacija i uključivanje zainteresiranih strana						
10.1	Implementirati i redovno ažurirati Plan uključivanja zainteresiranih strana za dionicu autoceste Mostar sjever-Mostar jug, čime se osigurava utvrđivanje svih zainteresiranih strana, da informacije o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poštivanje zahtjeva EBRD ▪ Upravljanje rizicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EBRD Provedbeni zahtjev 10 - Objavljivanje informacija 	<i>Odgovornost:</i> JPAC <i>Resursi:</i>	Kontinuirano	Plan uključivanja zainteresiranih strana izrađen prije gradnje i redovno ažuriran.	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	<p>pitanjima i utjecajima koji proizlaze iz Projekta te predložene mjere njihovog ublažavanja budu blagovremeno dostupne, i da su sve zainteresirane strane konsultirane na prikidan i kulturnan način tokom implementacije Projekta. Usvojiti alternativne programe angažovanja zainteresiranih strana u slučaju COVID-19 ograničenja.</p> <p>JPAC mora osigurati da Izvođač radova bude involviran u uključivanje zainteresiranih strana i da implementira odgovarajuće dijelove Plana uključivanja zainteresiranih strana, naročito u rane konsultacije ili davanje informacija o lokalnim utjecajima i upravljanje žalbama.</p> <p>JPAC se treba značajno angažirati povodom uključivanja svih ranjivih i manjinskih skupina utvrđenih Planom uključivanja zainteresiranih strana.</p>	utjecajima na lokalne zajednice pod utjecajem Projekta	<ul style="list-style-type: none"> ■ uključivanje zainteresiranih strana ■ UNECE Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima 	Interni resursi		Izvještavanje o učešću zainteresiranih strana u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD, uključujući i obuku izvođača radova (uključujući osoblje obezbjeđenja) o mehanizmu za žalbe.	
10.2	<p>Viši stručni saradnik za upravljanje na nivou lokacije i vezu sa zajednicom pri JPAC će morati vršiti sljedeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ koordinaciju aktivnosti zainteresiranih strana drugih odjela unutar JPAC ■ monitoring implementacije Plana uključivanja zainteresiranih strana za Koridor Vc ■ vođenje evidencije svih aktivnosti angažovanja zainteresiranih strana poduzetih od strane JPAC, kao i evidenciju javnih sastanaka ■ objavljivanje svih relevantnih informacija i dokumentacije ■ djelovati kao kontakt osoba za upite i žalbe ■ upravljanje žalbama zainteresiranih strana i vođenju evidencija žalbi kao što je definisano Planom uključivanja zainteresiranih strana te utvrđivanje rizika vezanih za podnesene žalbe i definisanje korektivnih mjera u saradnji sa drugim uključenim odjelima iz JPAC ■ ažuriranje Plana uključivanja zainteresiranih strana po potrebi ■ izvještavanje uprave JPAC i EBRD o aktivnostima angažovanja zainteresiranih strana. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Efikasno upravljanje zainteresiranim stranama 	<p>EBRD Provedbeni zahtjev 10 - Objavljivanje informacija i uključivanje zainteresiranih strana</p>	<p>Odgovornost: JPAC</p> <p>Resursi: Interni resursi</p>	Kontinuirano	Izvještaj o angažmanu zainteresiranih strana u Godišnjem okolišnom i društvenom izvještaju za EBRD.	
10.3	Implementirati nedavno uspostavljeni mehanizam	<ul style="list-style-type: none"> ■ Usklađenost sa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EBRD Provedbeni 	Odgovornost:	Kontinuirano	Monitoring efikasne	

Br.	Mjera	Okolišni i društveni rizici (Obaveze/Koristi)	Zahtjevi zakonskih propisa/ Provedbeni zahtjev (PZ) EBRD-a/ Najbolja praksa	Resursi/ investicijske potrebe/ odgovornost	Vrijeme implementacije	Cilj i kriteriji evaluacije uspješne implementacije	Status
	za žalbe i obavijestiti ugrožene lokalne zajednice o postupku žalbi uključujući posebna obavještenja u toku aktivnosti angažmana lokalnih zajednica. Osigurati da Izvođač radova implementira odredbe utvrđene u Planu uključivanja zainteresiranih strana, uvrštavanje tih odredbi u tendersku dokumentaciju i ugovore koje potpisuje sa izvođačima. Izvođači (kao i osoblje obezbjeđenja) mora proći obuku o mehanizmu ulaganja žalbi.	zahtjevima EBRD ▪ Potvrda blagovremenog i efektivnog rješavanja žalbi.	zahtjev 10 Objavljivanje informacija uključivanje zainteresiranih strana	JPAC/Izvođači radova <i>Resursi:</i> Interni resursi		implementacije žalbenog postupka kako je istaknuto u projektnom Planu uključivanja zainteresiranih strana. Odredbe o upravljanju žalbama koje se odnose na Izvođače uključene u tendersku dokumentaciju i potpisani ugovori sa Izvođačima radova.	